

Poročilo o javnem posvetovanju evropskega varuha človekovih pravic - Sporazum TTIP Preglednost in javna udeležba

December 2014

Opomba: stališča v tem poročilu izražajo prispevke, prejete v okviru javnega posvetovanja, in se jih ne sme šteti za stališče evropskega varuha človekovih pravic.

Opomba: dokument je iz angleščine prevedel Prevajalski center EU.

1. Ozadje

Evropski varuh človekovih pravic je 29. julija 2014 sprožil preiskavo na lastno pobudo zoper Evropsko komisijo v zvezi s preglednostjo in javno udeležbo v zvezi s pogajanjmi o čezatlantskem partnerstvu na področju trgovine in naložb (TTIP). V okviru navedene preiskave je 19. septembra 2014 začel javno posvetovanje. Namen posvetovanja je bil omogočiti javnosti, da izrazi svoja stališča o vprašanih, ki so bila obravnavana v zadevni preiskavi. Varuhinja človekovih pravic je napovedala, da bo prejete prispevke proučila pred pripravo sklopa dodatnih pripomb, ki jih Komisija mora upoštevati v nadaljevanju pogajanj. Odločbo o tem primeru namerava objaviti januarja 2015.

2. Pregled odgovorov

Varuhinja človekovih pravic je prejela 315 odgovorov na namenski e-naslov v zvezi s sporazumom TTIP, ustvarjen za to javno posvetovanje. Organizacije so predložile 55 odgovorov, poslanci Evropskega parlamenta tri, posamezniki pa 257 (glej Prilogo). 242 prejetih odgovorov je bilo v angleščini, preostalih 73 pa v drugih uradnih jezikih EU (v francoščini: 30, španščini: 17, nemščini: 14, nizozemščini: 4, slovenščini: 3, poljščini: 2, švedščini: 2, italijanščini: 1). Glavni predlogi, predloženi v teh odgovorih, so opisani v razdelku 3 v nadaljevanju. Več podrobnosti je na voljo v samih odgovorih.

Varuhinja človekovih pravic je poleg tega od zainteresiranih posameznikov prejela več kot 6 000 elektronskih sporočil, v glavnem v angleščini [1]. Zaskrbljenost, izražena v veliki večini teh elektronskih sporočil (in številnih odgovorih, prejetih na namenski e-naslov v zvezi s sporazumom TTIP), je bila, da mora biti EU v zvezi s sporazumom TTIP preglednejša, zlasti glede stikov s predstavniki podjetij. Zaradi števila posameznikov, ki so opozorili na te težave,

se varuhinji človekovih pravic zdi primerno, da jih navede na začetku tega poročila:

„EU mora biti nadvse odprta in pregledna ter nemudoma objaviti vse informacije glede pogajanj o sporazumu TTIP, zlasti kadar se nanašajo na področja, kot so okoljski standardi, pravice delavcev ter zdravje in varnost.

EU mora poskrbeti za odprtost vseh komunikacij med lobisti velikih korporacij. Na žalost so do zdaj imela podjetja veliko več dostopa do pogajanj od navadnih državljanov. To je treba spremeniti.

EU mora objaviti seznam vseh srečanj, ki so jih imele korporacije z zakonodajalci.“

3. Pregled odgovorov na posamezna vprašanja

Konkretni ukrepi (vprašanje št. 1)

Katere konkretne ukrepe bi lahko Komisija po vašem mnenju sprejela za povečanje preglednosti pogajanj o čezatlantskem partnerstvu na področju trgovine in naložb? Kje konkretno vidite možnosti za izboljšanje?

Preglednost

Anketiranci želijo, da se **na spletu proaktivno objavlja več dokumentov in informacij v zvezi s sporazumom TTIP**. Takšno gradivo mora biti **čim prej** na voljo, treba bi ga bilo **redno posodabljeni, najti brez težav, v idealnih razmerah pa bi moralo biti na voljo v vseh uradnih jezikih EU**. Komisija bi morala proučiti vse možnosti, ki jih ponuja tehnologija, da bi na primer omogočila javnosti, da zahteva obvestila o spremembah dokumentov in na novo objavljenih dokumentih. V zvezi z vsebino ključnih dokumentov je treba dati na voljo podrobna pojasnila.

Nekateri anketiranci so trdili, da so **ukrepi za preglednost**, ki jih je Komisija že sprejela, **povsem brez primere in da ogrožajo pogajanja**. Dejali so, da večja preglednost ne bi bila praktično izvedljiva, če želi EU doseči dober izid pogajanj.

Številni anketiranci so podprli predlog varuhinje človekovih pravic za **javni register** dokumentov TTIP s povezavami na javno dostopne dokumente. Register mora vključevati sklicevanje na zaupne dokumente in njihov naslov, pa tudi razlog za njihovo zaupnost. To bi vlagateljem zahtevkov omogočilo pripravo natančnejših zahtevkov za javni dostop.

Naslednje **kategorije pogajalskih dokumentov** [2] so bile navedene kot posebno pomembne v smislu njihovega morebitnega razkritja:

- pogajalske smernice (**mandat**);
- **prvotni dokumenti o stališčih EU** glede vseh sektorjev, ki jih zajema mandat (nekateri

anketiranci so dejali, da bi lahko bili dokumenti o stališčih podrobnejši in posodobljeni v skladu z napredovanjem pogajanj);

- **pogajalska izhodišča** pred vsakim krogom pogajanj (ter vsi nadaljnji dokumenti, ki jih med pogajanjem predloži EU v zvezi s svojimi pogajalskimi izhodišči, kot so navedli nekateri anketiranci);

- **osnutki ponujenih predlogov** glede vseh tem, ki niso nujno povezane s carinami, vsaj tistih, ki jih predloži EU (en anketiranec je dejal, da bi lahko Komisija objavila vse dokumente in predloge EU takoj, ko so predloženi, saj to po definiciji ne more več ogroziti razkritja strategije Komisije Združenim državam Amerike);

- **prečiščena besedila** pred vsakim krogom pogajanj (en poslanec Evropskega parlamenta je pozval k objavi prečiščenih besedil, ki se nanašajo na temeljne pravice, javno zdravje, okolje in druge zadeve precejšnjega javnega interesa. Druga prečiščena besedila je treba objaviti takoj, ko Parlament šteje, da sta strani dosegli osnovno raven sporazuma);

- **osnutek in končne različice posameznih poglavij** ;

- podrobni **dnevni redi** in **poročila o krogih pogajanj** (številni anketiranci so pozdravili novi dokument „o stanju“, ki ga Komisija objavi po vsakem krogu. Nekateri so predlagali, da ga je treba razširiti in vanj vključiti informacije o vsebini dogovora po posameznih temah ter vprašanjih, o katerih je še treba razpravljati);

- **končno besedilo sporazuma** pred njegovim parafiranjem.

Nekateri anketiranci so šli dlje: eden je predlagal, naj Komisija objavi vsa **pravna mnenja** v zvezi z razlago osnutka pogajalskega besedila; drugi so navedli, da se mora preglednost nanašati ne le na dokumente, ki jih pripravi EU, temveč tudi na dokumente ZDA, ki jih ima EU [3].

Številni anketiranci so priznali potrebo po **ohranitvi zaupnosti nekaterih dokumentov** (na primer na področju carin ali tržnega dostopa za storitve in javna naročila). Nekateri so navedli, da mora to biti omejeno na zaščito strateških interesov med pogajanjem, pa tudi časovno omejeno. Poleg tega mora Komisija pojasniti, kako bi razkritje zadevnih dokumentov škodilo pogajalskemu procesu [4]. En anketiranec je predlagal, naj varuhinja človekovih pravic samodejno prouči takšne odločitve, kot če bi bila zoper nje vložena pritožba.

Nekateri anketiranci so zahtevali **nedvoumna pravila** glede **razvrščanja** dokumentov, da se prepreči samovoljne odločitve. En poslanec Evropskega parlamenta je v zvezi s tem vprašanjem predložil podrobne predloge. Nekateri anketiranci so predlagali, naj se ustanovi posebna zunanja skupina, ki bo pristojna za razvrščanje dokumentov TTIP, ali naj bo za to pristojen neodvisni organ, kot je evropski varuh človekovih pravic.

Nekateri anketiranci so poudarili, da ne sme biti nobenega selektivnega dostopa do dokumentov in da mora vodilno načelo biti „**če je na voljo enemu, mora biti na voljo vsem**“. V tem smislu je en anketiranec predlagal, naj se objavi pregled razkritih dokumentov, vključno s podrobnimi podatki o prejemnikih. V nekem drugem prispevku je bilo navedeno, da dejstvo, da so dokumenti TTIP razen mandata v angleščini, le še krepi občutek, da lahko imajo dostop do njih le člani ekskluzivnega kluba.

Nazadnje, v zvezi s preglednostjo so bili predlagani naslednji ukrepi.

Pogajalski proces bi se lahko **prenašal po spletu**, pri čemer bi bil dostop do prostorov, v katerih potekajo pogajanja, zagotovljen tudi pooblaščenim predstavnikom brez pravice sodelovanja v razpravi.

Komisija bi lahko organizirala **spletne seminarje** za pojasnjevanje procesa trgovinskih pogajanj in obveščanje javnosti o prostotrgovinskih sporazumih na splošno.

Javna udeležba

Številni anketiranci so predložili zamisli za spodbujanje večje javne udeležbe, zlasti v zvezi z naslednjim:

Svetovalna skupina TTIP

Odločitev Komisije o ustanovitvi svetovalne skupine je bila na splošno pozdravljena. Predloženi so bili naslednji predlogi za izboljšavo, pri čemer so nekatere od njih predložile organizacije, ki so zastopane v zadevni skupini.

Sestava

Komisija mora **razkriti več podrobnosti** glede sestave, imenovanja in vloge skupine.

Vzpostaviti je treba **bolj uravnoteženo** skupino. Neki sindikalni anketiranec je navedel, da je trenutno razmerje med korporacijami in člani sindikatov štiri proti ena.

Skupina mora razviti prakso vključevanja **strokovnjakov za posebne teme**.

Dostop do informacij

Skupini je treba pravočasno predložiti besedila in predloge, ki se oblikujejo za prihodnje kroge pogajanj, da se članom in njihovim strokovnjakom pred vsakim krogom omogoči predložitev podrobnih povratnih informacij.

Skupini je treba dodeliti enak **dostop do prečiščenih besedil**, kot ga imata Svet in Parlament.

Skupini je treba zagotoviti izčrpna **poročila o stališčih ZDA**, tudi če jih ZDA niso objavile. Prav tako ji je treba omogočiti predložitev pripomb k stališčem ZDA.

Čitalnica

Čitalnico je treba prenesti na **zaščiten spletno orodje za dostop** (npr. ECAS), ki omogoča, da člani skupine in njihovi strokovnjaki predložijo pripombe in spremembe v obliki, ki

omogoča sledenje sprememb.

Strokovnjaki, imenovani kot namestniki članov skupine za posebna vprašanja, **morajo imeti dostop** do zaščitenega spletnega orodja za dostop.

Uvesti je treba **sankcije**, kot je izključitev iz skupine, če člani ali njihovi namestniki ali strokovnjaki) kršijo zaupnost.

Povratne informacije

Komisija mora **odgovoriti na pripombe** in predloge sprememb, ki jih predložijo člani skupine in njihovi namestniki.

Nasvete, ki jih zagotovijo člani skupine, je treba **objaviti** skupaj s pojasnitvijo, kako je Komisija navedene nasvete upoštevala.

Javna posvetovanja

Predloženi so bili naslednji predlogi v zvezi z javnimi posvetovanji, ki jih je opravila Komisija v zvezi s sporazumom TTIP [5].

Nekateri anketiranci so predlagali, naj se organizirajo javna posvetovanja: (i) o **prvotnih dokumentih o stališčih**, ki jih bo Komisija oblikovala o vsaki temi, ki je del pogajalskih smernic (ali pa o vsakem vidiku trgovine, ki zadeva EU in nacionalno oblikovanje pravil); (ii) o vsakem specifičnem **poglavju** – ko se to zaključi in objavi; (iii) o **končnem osnutku prečiščenega besedila** pred njegovim parafiranjem. Drugi so se sklicevali na potrebo po **oceni učinka glede trajnosti**.

Več anketirancev je navedlo, da je treba dati poseben poudarek **vključevanju „premalo zastopanih“ skupin . Jeziki**, ki se uporabljajo, morajo biti primerni za spodbujanje udeležbe.

Komisija mora odgovore obravnavati pomenljivo, pripraviti **podrobno analitično poročilo** in voditi **namenski dialog z deležniki** za razpravo o rezultatih. Vse predloge, predložene v odgovor na ta javna posvetovanja, je treba **objaviti na spletu**.

Komisija mora zagotoviti, da so **rezultati** javnih posvetovanj **popolnoma upoštevani v usmeritvi** pogajanj. Če tega ne stori, mora predložiti popolna pojasnila.

V nekaterih prispevkih se je opozorilo na **tehnične ovire**, ki se pojavljajo pri odgovoru na javna posvetovanja, kot so zrušitve sistemov, omejeno število znakov v okviru možnosti prostega besedila in pristranska vprašanja z več možnimi odgovori.

Vključenost deležnikov

Strukturirana vključenost deležnikov

Nekateri anketiranci so poudarili, da je GD za trgovino v okviru svojega dolgoletnega dialoga s civilno družbo že organiziral številna srečanja o sporazumu TTIP. Poleg tega so bila med krogi pogajanj o sporazumu TTIP organizirana nova srečanja z deležniki, na katerih so lahko zainteresirane strani izrazile svoja stališča ter prejele informacije od glavnih pogajalcev EU in ZDA. Predloženi so bili naslednji predlogi za izboljšave:

Okrepiti je treba projektno skupino TTIP v okviru Komisije, s posebnim poudarkom na točkah za stike za civilno družbo.

En anketiranec je predlagal, naj Komisija oblikuje **časovni okvir, ki vključuje vse korake v pogajanjih** in objavljene dokumente. Zgodnja objava razporedov srečanj pogajalskih skupin in datumov za vsak krog pogajanj je pomembna za vključenost deležnikov. Predložen je bil tudi predlog, naj Komisija objavi **koledar dejavnosti za prihodnje kroge pogajanj o sporazumu TTIP** in naj v zvezi s specifičnimi vprašanji navede kontaktno osebo, na katero je mogoče nasloviti javne predloge.

Komisija mora organizirati konference z deležniki **pred vsakim krogom pogajanj in ne takoj po njem**. Nekateri anketiranci so dejali, da je treba oblikovati **podrobno preglednico, v kateri je določeno izhodišče o vsakem poglavju** (razširjen dokument „o stanju“), in da jo je treba predložiti hitreje kot zdaj.

Komisija mora organizirati **informativne sestanke za deležnike o posebnih temah** [6]. En anketiranec je navedel, da bi bilo na primer koristno imeti dostop do informacij o stanju pogajanj na področju izobraževanja odraslih.

V zvezi z vprašanji, ki so še posebno pomembna za socialne partnerje, kot so delavski standardi, je treba prilagoditi **strukture socialnega dialoga**, da se omogoči bolj poglobljene razprave, in dati na voljo besedila. GD za trgovino mora v sodelovanju z GD za zaposlovanje začeti nadaljnje razprave o pomembnih vidikih sporazuma TTIP v vseh obstoječih odborih za sektorski socialni dialog in oblikovati forume za razprave med socialnimi partnerji, kjer takšni odbori ne obstajajo. En sindikalni anketiranec je navedel, da je treba sindikatom v EU dodeliti dostop do pogajalcev EU, ki je sorazmeren s tistim, ki ga ZDA dajejo svojim sindikatom.

Komisija mora vzpostaviti **digitalno čitalnico**, ki bi deležnikom omogočala dostop do zaupnih sektorskih dokumentov prek sistema dodeljenih gesel. Takšen sistem bi poleg tega omogočal sledenje vseh razkritij zaupnih dokumentov. V enem prispevku je bilo predlagano, naj se uvedejo **sankcije** za kršitve zaupnosti, med drugim za posedovanje, prenos, kopiranje ali objavo zaupnih dokumentov ali njihovih delov na spletiščih.

Nekatere poslovne organizacije so predlagale vzpostavitev **službe za pomoč uporabnikom za mala in srednje velika podjetja (MSP)** kot kontaktne točke za podjetja, ki bo zbirala informacije in svetovala o vprašanih glede tržnega dostopa, kot so trgovinske ovire, izzivi na področju javnih naročil, izpolnjevanje zahtev glede standardov itd.

Nestrukturirana vključenost deležnikov

Poleg bolj strukturiranih oblik zgoraj opisane udeležbe deležnikov so tudi manj strukturirane oblike, ki večinoma vključujejo srečanja in korespondenco s Komisijo v zvezi s sporazumom TTIP. V veliki večini odgovorov na javno posvetovanje varuhinje človekovih pravic so bili izraženi pomisleki glede domnevne prevlade podjetij na takšnih srečanjih in pri takšnih stikih. Za obravnavo tega vidika so bili predloženi naslednji predlogi:

Komisija mora **objaviti seznam vseh srečanj**, ki so jih imeli zakonodajalci z deležniki (vključno s panožnimi in lobističnimi organizacijami). Takšen seznam mora vključevati datum srečanja, udeležence in teme, o katerih se je razpravljalo (na primer v obliki dnevnega reda in zapisnika).

Komisija mora objaviti vsa **pisna sporočila**, povezana s pogajanjem med Komisijo in deležniki, vključno s prispevki.

Objaviti je treba **sestavo in izjave o interesih pogajalcev** in njihovih skupin, da se preprečijo navzkrižja interesov ali zaznava takšnih navzkrižij. To mora vključevati posameznike, ki so bili pred tem vključeni v pogajanja, vendar niso več zaposleni pri Komisiji. V zvezi z zadnjenavedenim je en avtor prispevka varuhinjo človekovih pravic pozval, naj začne preiskavo na lastno pobudo o primerih „sindroma vrtljivih vrat“ v okviru pogajanj o sporazumu TTIP.

Glede na navedbe nekaterih anketirancev več kot 30 % interesnih skupin iz zasebnega sektorja, ki so lobirale pri Komisiji o sporazumu TTIP, ni registriranih v (prostovoljnem) **registru za preglednost**. Ti anketiranci so dejali, da bi se preglednost na tem področju povečala, če bi se družbe, ki lobirajo v EU, morale vpisati v ta register.

Nekateri anketiranci so trdili, da **institucionalna kultura** v okviru Komisije običajno daje prednost interesom podjetij in da se to mora spremeniti.

Vloga Parlamenta in Sveta

Številni odgovori na javno posvetovanje so vključevali predloge, ki so pomembni za Evropski parlament [7] in Svet. Ker se v preiskavi varuhinje človekovih pravic glavna pozornost namenja Komisiji, so v nadaljevanju poudarjeni predlogi, v zvezi s katerimi bi Komisija lahko ukrepala.

Predlagano je bilo, naj Komisija **objavi vsa pisna sporočila**, povezana s pogajanjem med njo in institucionalnimi deležniki (zlasti Parlamentom in državami članicami), in **seznam vseh srečanj**, ki jih je organizirala s Parlamentom in državami članicami.

Pogost predlog v zvezi z vlogo Evropskega parlamenta je bil, da **morajo biti poslanci Evropskega parlamenta v celoti obveščeni**, tudi na koncu vsakega kroga pogajanj, da

lahko v imenu svojih volivcev sledijo pogajanjem ter natančno pregledajo osnutke in končne različice sporazuma. Nekateri anketiranci so navedli, da je treba dostop do prečiščenih besedil razširiti na druge parlamentarne odbore (in ne le na Odbor za mednarodno trgovino) in širše.

Nekateri so dejali, da je treba objaviti **podrobna pravila o tem, kako se obveščata Parlament in Svet** ter kako prispevata k pogajalskemu procesu, da sta lahko ti instituciji – in nacionalni organi, če so vključeni – v celoti odgovorni državljanom, ki jih zastopajo.

Najboljša praksa (vprašanje št. 2)

Navedite primere dobre prakse, ki ste jo spoznali na tem področju (na primer v določenem generalnem direktoratu Komisije ali drugih mednarodnih organizacijah) in bi jo lahko po vašem mnenju uporabljali vsi oddelki Komisije .

Anketiranci, ki so se odzvali na javno posvetovanje varuhinje človekovih pravic, so navedli številne primere najboljše prakse, zlasti naslednje:

WIPO: številni anketiranci so kot zgled navedli pogajanja, ki so privedla do podpisa pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o olajšanem dostopu do objavljenih del za slabovidne, čeprav nekateri priznavajo, da pogajanja o sporazumu TTIP potekajo na drugačni ravni. Med drugim je bilo omenjeno objavljane postopno posodobljenih osnutkov pogajalskih dokumentov, dejstvo, da je organizacija WIPO pogajanja prenašala po spletu, in poslušalnice, v katerih so lahko deležniki slišali pogajalce, ki so obravnavali posebne teme, pa tudi dejstvo, da so se pravočasno objavljali dnevni redi srečanj, sezname udeležencev, osnutki pogodbenih določb in poročila o napredku pogajanj. Anketiranci so povedali, da so bile oblikovane delovne skupine deležnikov in da se je na spletu poročalo o napredku njihovih dejavnosti. Povedali so tudi, da so organizacije civilne družbe med celotnim procesom sporočale pripombe in učinkovito prispevale h končnemu izidu [8] .

STO: Čeprav so anketiranci priznali, da na organizacijo STO pogosto letijo kritike civilne družbe, pa so povedali, da so prispevki, predloženi med pogajanja, ter ponudbe in poročila predsednikov odborov na voljo na spletišču STO. Na vpogled so najrazličnejša pogajalska besedila, vključno s prvotnimi osnutki predlogov, kompromisnimi besedili, nacionalnimi predložitvami in zapisniki večine srečanj. Besedila je mogoče prebrati v različnih fazah, od različice na pogajalski mizi do končnega sprejetega kompromisa in pripomb, ki so jih predložili člani organizacije STO. Za ponazoritev, standardna praksa v okviru pogajalskega procesa organizacije STO o sporazumu za olajševanje trgovine je bila, da se na spletišču STO objavi prečiščeno pogajalsko besedilo po vsakem krogu pogajanj in pred naslednjim krogom pogajanj. Nekateri anketiranci so predlagali, naj se organizacijo STO da za zgled tudi v smislu dosega. Zlasti v okviru ministrskih konferenc se nevladne organizacije obveščajo vsak dan, predložijo pa lahko tudi dokumente o stališčih glede posebnih tem STO, ki jih sekretariat STO razdeli članicam.

FTAA: V številnih odgovorih so bila kljub temu, da končni dogovor ni bil dosežen, kot eden

od najboljših primerov, kako so lahko trgovinska pogajanja odprta in predmet javnega nadzora ves čas svojega trajanja, izpostavljena pogajanja o območju proste trgovine Amerik (Free Trade Area for the Americas, FTAA). Oblikovano je bilo namensko spletišče FTAA, v katerem je bilo vsakič, ko so pogajalci dosegli soglasje o novi različici, objavljeno celotno besedilo osnutka sporazuma (ki so ga nekateri navedli kot „prečiščeno pogajalsko besedilo, ki ga štejemo za najpomembnejši dokument v katerih koli pogajanjih“). V spletišču so bile objavljene tudi pisne predložitve organizacij civilne družbe, podrobne informacije o navodilih in časovnih okvirih, ki so jih prejele vse pogajalske skupine, in informacije o predsedstvu vsake skupine v vsakem pogajalskem krogu. Anketiranci, ki so navedli ta primer, so povedali, da se je civilno družbo dejavno pozivalo k predložitvi stališč o vsakem vidiku sporazuma, pogajalci pa so opredelili in razširjali najboljšo prakso glede posvetovanj s civilno družbo na nacionalni in lokalni ravni.

UNFCCC: Glede na prispevke, v katerih je bila navedena Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja, so pogajalska besedila in predložitve strani dane na voljo pred začetkom pogajanj. Srečanj se udeležijo opazovalci, vključno z zunanjimi deležniki, ki lahko na zahtevo strani predložijo prispevke.

Aarhuška konvencija: V drugih prispevkih je bilo navedeno, da je treba spodbujati preglednost v skladu s standardi Aarhuške konvencije. Po navedbah so srečanja vodstvenega organa in njegovih pomožnih organov načeloma javna. Pooblaščenim opazovalcem lahko sodelujejo na srečanjih strani in v redakcijskih skupinah za oblikovanje besedila med pogajanjimi. Navedena je bila tudi projektna skupina Aarhuške konvencije za javno udeležbo na mednarodnih forumih.

Nazadnje, anketiranci so navedli (i) Generalni direktorat Komisije za okolje (natančneje, njegove postopke za pripravo nezakonodajnih aktov); (ii) observatorij GD za kmetijstvo za trg mleka; (iii) odločitev Komisije iz leta 2010 o objavi posvetovalnega osnutka Trgovinskega sporazuma za boj proti ponarejanju (ACTA); (iv) pogajanja Svetovne zdravstvene organizacije o Konvenciji za nadzor nad tobakom, zlasti to, da so bili na spletu na voljo zapisniki srečanj vodstvenega organa; (v) kompendij komisije UNECE, ki vključuje študije primerov dobre prakse o spodbujanju javne udeležbe, (vi) javna posvetovanja, ki jih je organizirala Agencija Združenega kraljestva za okolje; (vii) hrvaški „kodeks ravnanja za posvetovanja z zainteresirano javnostjo v postopkih sprejemanja zakonodaje“ in zlasti hrvaški Urad za sodelovanje z nevladnimi organizacijami ter (viii) Mednarodno telekomunikacijsko zvezo, ki je po navedbah enega anketiranca začela spletno prenašati srečanja in objavljati vse več dokumentov (poročil, sprememb, stališč držav članic) za upoštevanje kritik nevladnih organizacij.

Učinki glede preglednosti (vprašanje št. 3)

Pojasnite, kako bi lahko po vašem mnenju večja preglednost vplivala na izid pogajanj .

V večini odgovorov se je trdilo, da bi **večja preglednost pozitivno** vplivala na izid pogajanj. Natančneje, v njih je bilo glede večje preglednosti navedeno, da:

- bo pripomogla k preoblikovanju postopka, po katerem se sprejemajo pomembne odločitve v trgovinskih pogajanjih, s čimer bo Komisija postala bolj odprta in odgovorna ter uživala **večje zaupanje** ;
- bo ustvarila **demokratsko legitimnost** in okrepila učinkovitost, kakovost in uravnoteženost sporazuma. Sporazum TTIP se večinoma nanaša na regulativna vprašanja, za katera je EU vzpostavila postopke javne udeležbe in preglednosti;
- bo **koristna** za **prihodnost EU** na splošno, saj bo zaznano pomanjkanje preglednosti o sporazumu TTIP okrepilo protievropski lobi;
- je najboljše sredstvo za **podiranje mitov** in odpravljanje napačnih predstav v zvezi s sporazumom TTIP;
- bo okrepila kakovost javne razprave v zvezi s sporazumom TTIP, kar bo deležnikom omogočilo, da **na podlagi dejstev** pomembneje vplivajo na pogajanja, in povečala verjetnost, da bodo parlamenti lahko dali svoje soglasje;
- bo najrazličnejšim **strokovnjakom** omogočila, da Komisiji (in Parlamentu) zagotavljajo analitične prispevke;
- lahko zagotovi podporo **velike večine** v Evropskem **parlamentu** za končni izid z zagotavljanjem, da lahko Parlament izraža poznavalsko zaskrbljenost in ocenjuje, ali je bila ta zaskrbljenost upoštevana;
- bo zagotovila **zgodnjo opredelitev** določb, ki ne bodo imele podpore ključnih deležnikov (in kar bi se sicer ugotovilo šele v postopku ratifikacije);
- bo zmanjšala tveganje, da bo sporazum TTIP doletela enaka usoda kot sporazum **ACTA** , kar bi državljanom EU odvzelo potencialne pozitivne učinke celovitega sporazuma TTIP;
- da se je izkazala za koristno za **razvoj same trgovine** [9] ;
- bo koristila **javnemu interesu** in ne zasebnim interesom;
- bo **opolnomočila državljane** in politike na vseh ravneh in jim omogočila, da v celoti razumejo spremembe, ki jih bo ta sporazum povzročil;
- tistim državam, na katere bo ta sporazum vplival (kot so države kandidatke in potencialne kandidatke EU ter države članice EFTA), vendar do zdaj še niso bile udeležene, omogočil, da sledijo in po možnosti vplivajo na napredek pogajanj;
- bo zagotavljala **spoštovanje zaupnosti** in omejevanje nepooblaščenega razkritja dokumentov;
- bo zmanjšala **uporabo razkritih dokumentov** in ustvarila enake pogoje sodelovanja za vse;
- bo **zmanjšala obremenitev** Komisije v smislu odgovarjanja na zahteve za dostop javnosti do dokumentov;
- bo **MSP** omogočila prilaganje na spreminjajoče se tržne pogoje s postopnim izvajanjem ukrepov, ki bodo od začetka veljavnosti sporazuma nujni.

En anketiranec pa je po drugi strani trdil, da bo večja preglednost:

- povzročila **slabši izid** (ali sploh nobenega izida) za EU iz treh razlogov: (i) razkritje svojih kart nasprotni strani v katerih koli poslovnih pogajanjih oslabi pogajalsko moč; (ii) objavljeni dokumenti bi „nasprotnikom“ zagotovili neskončne tehnične podrobnosti, na podlagi katerih bi se nato oblikovale zmotne trditve o obstoju zlonamernih spletk za odvzem političnih in delavskih pravic prebivalstvu EU, zaščite pred nevarnimi snovmi itd.; (iii) Komisija bi se utapljala v zahtevkih za zavrnitev neresničnih obtožb, odpravo nesporazumov ali pojasnitev fines trgovinske politike na splošno. V številnih prispevkih se je opozorilo, da je treba v

celotnih pogajanjih poskrbeti za **ohranjanje zaupnosti strateških interesov Unije**. Če se tega ne stori, bo to verjetno škodljivo vplivalo na izid pogajanj.

Končno, nekateri anketiranci so trdili, da večja preglednost ne bo nikoli odobrena, saj bi privedla do takojšnje opustitve pogajanj TTIP.

4. Pregled drugih navedenih vprašanj

Vsebina pogajanj

Čeprav je varuhinja človekovih pravic poudarila, da se njeno javno posvetovanje ne nanaša na vsebino pogajanj, so posamezniki izrazili pomisleke v zvezi z naslednjimi točkami.

Standardi EU

Posamezniki so dvomili, ali bo EU ohranila svoje visoke standarde na področjih socialnega varstva, delovnega življenja, kakovosti hrane, trajnostnega kmetijstva itd.

Učinek na javne službe

Izraženi so bili pomisleki o možni privatizaciji javnih služb, zlasti na področjih zdravstva in izobraževanja.

Učinek na države z nizkimi dohodki

Nekateri anketiranci so menili, da bi lahko sporazum TTIP negativno vplival na manj razvite države.

Mehanizem za reševanje sporov med vlagateljem in državo (ISDS)

Številni posamezniki so izrazili pomisleke v zvezi z mehanizmom ISDS (Investor State Dispute Settlement).

Gospodarska korist

Nekateri anketiranci so se sklicevali na študije, v katerih je bilo dokazano, da bo imel sporazum TTIP majhne gospodarske koristi.

Časovni okvir

Nekateri anketiranci so vztrajali, da je časovni okvir, v katerem bodo dokončana pogajanja o sporazumu TTIP, prekratek. Hitrejši je proces, manj pregleden je, so dejali.

Ustavitev sporazuma TTIP

Nekateri anketiranci so pozvali h prekinitvi pogajanj.

Razprava v državah članicah

Po mnenju nekaterih anketirancev je treba v vseh državah članicah organizirati obvezen in dolgotrajen postopek posvetovanja o tem, ali naj zadevna vlada pristopi k sporazumu. Nekateri avtorji prispevkov so predlagali, naj se pred sklenitvijo sporazuma v vsaki državi članici organizira referendum. Drugi vztrajajo, da morajo sporazum ratificirati nacionalni parlamenti. Predvideti je treba tudi večjo vključenost lokalnih organov. Številni anketiranci so navedli nezadostno informirano javnost v državah članicah in potrebo po večjem razširjanju informacij prek medijev.

Drugi sporazumi

Nekateri anketiranci so menili, da je treba pohvalna prizadevanja Komisije in ZDA za povečanje preglednosti v pogajanjih o sporazumu TTIP posnemati tudi v drugih trgovinskih sporazumih, o katerih se pogaja Komisija. Nek drug anketiranec je predlagal, naj se EU ne pogaja z nobenim trgovinskim partnerjem, ki se ne želi vključiti v pogovore na podlagi demokratične odgovornosti in odprtosti.

Delo varuhinje človekovih pravic

Čeprav je bila odločitev varuhinje človekovih pravic, da se posvetuje z javnostjo, pozdravljena, so nekateri anketiranci navedli, da njeno delo ni dovolj prepoznavno. Zato odgovori verjetno ne bodo izražali vsesplošnega javnega nasprotovanja sporazumu TTIP. Drugi anketiranci, ki so izvedeli za javno posvetovanje le sedem dni pred njegovim koncem, so kritizirali kratek časovni okvir za odgovor.

V smislu spremljanja tega javnega posvetovanja je bilo v enem prispevku navedeno, da mora Komisija za vsak ukrep, ki ji ga predlaga varuhinja človekovih pravic, navesti, kako ga bo izvedla in kdaj. Če konkreten ukrep ne bo izveden, mora Komisija pojasniti razlog.

Nazadnje, varuhinja človekovih pravic je bila pozvana, naj svoje preiskave razširi na druge prostotrgovinske sporazume, vključno s sporazumom o trgovini in storitvah (TISA), celovitim

gospodarskim in trgovinskim sporazumom (CETA) in drugimi dvostranskimi trgovinskimi sporazumi.

Priloga: Seznam prispevkov

V namenski nabiralnik varuhinje človekovih pravic o sporazumu TTIP so bili prejeti naslednji prispevki.

Organizacije

- Access Info Europe
- Access
- Allianz der öffentlichen Wasserwirtschaft e.V.
- Alpe Adria Green
- American Chamber of Commerce to the EU (AmChamEU)
- Bundesverband der Deutschen Industrie
- Bundesverband Öffentliche Dienstleistungen (bvöd)
- Business Europe
- City of Munich
- Client Earth
- Compassion in World Farming
- Confederación Española de Organizaciones Empresariales (CEOE)
- Confederation of Danish Industry
- Confederation of Swedish Enterprise
- Copa - Cogeca
- Corporate Europe Observatory (CEO)
- Dansk Magisterforening
- Elinkeinoelämän Keskusliitto (EK)
- European Association for the Education of Adults (EAEA)
- European Centre of Employers and Enterprises providing Public Services (CEEP)
- European Consumer Organisation (BEUC)
- European Digital Rights (EDRi)
- European Milk Board
- European Movement International
- European Public Health Alliance (EPHA)
- European Services Forum (ESF)
- European Trade Union Committee for Education (ETUCE)
- European Trade Union Confederation (ETUC)
- Foliovision
- Food & Water Europe
- Forum Informationsfreiheit
- Foundation for a Free Information Infrastructure (FFII)
- Friends of the Earth Germany (BUND)
- Friends of the Earth Europe
- Fundacja Panoptykon

- GMB Trade Union
- Handwerkskammer für München und Oberbayern
- Instytut Globalnej Odpowiedzialności Polska (IGO)
- Irish Business and Employers Confederation (IBEC)
- Irish Creamery Milk Suppliers Association (ICMSA)
- L'Association EDA (Environnement et Développement Alternatif)
- Maison du Peuple d'Europe - Huis van het Volk van Europa
- Pacte Civique
- Sindikat Vzgoje, Izobraževanja, Znanosti in Kulture Slovenije (VIZ)
- Standing Committee of European Doctors (CPME)
- Stop TTIP UK
- Trades Union Congress (TUC)
- Transatlantic Business Council (TABC)
- Transatlantic Consumer Dialogue (TACD)
- Transport & Environment
- Umweltinstitut München
- Unite the Union Ireland Region
- Verband der Automobilindustrie (VDA)
- Verbraucherzentrale Bundesverband e.V.
- Women in Europe for a Common Future (WECF)

Poslanci Evropskega parlamenta

Neena Gill, poslanka Evropskega parlamenta (S&D, Skupina naprednega zavezništva socialistov in demokratov v Evropskem parlamentu)

Yannick Jadot, poslanec Evropskega parlamenta (v imenu Skupine Zelenih/Evropske svobodne zveze)

Anne-Marie Mineur, poslanka Evropskega parlamenta (Konfederalna skupina Evropske združene levice – Zelene nordijske levice)

Posamezniki

Posamezniki so predložili 257 prispevkov.

[1] Organizacija SomeOfUs je 24. oktobra spodbudila svoje člane, naj se odzovejo na javno posvetovanje. Številna od zadevnih elektronskih sporočil so bila prejeta v naslednjih dneh.

[2] Med različnimi navedenimi kategorijami je lahko precejšnje prekrivanje.

[3] Nekateri anketiranci so predlagali, naj ZDA zagotovijo smiselne in nezaupne povzetke svojih pogajalskih izhodišč ter da je treba dokumente EU in ZDA objavljati uravnoteženo, da ne bodo ogrožena stališča nobene pogajalske strani.

[4] Več anketirancev se je sklicevalo na sodbo Sodišča (prvi senat) z dne 3. julija 2014 v zadevi C-350/12 P, *Council proti In 't Veld*, še neobjavljena.

[5] Predloženih je bilo več dodatnih predlogov v zvezi s prihodnjimi mednarodnimi pogajanj: med drugim naj se javna posvetovanja organizirajo pred začetkom pogajanj in potem ko Komisija od Sveta prejme pogajalske smernice.

[6] Za ponazoritev, pogajalska skupina EU TTIP za kemikalije se je 25. septembra 2014 srečala z organizacijami civilne družbe iz EU.

[7] Glej zlasti odgovore poslanca in dveh poslank Evropskega parlamenta, navedenih v Prilogi.

[8] En anketiranec pa je opozoril, da je velik del pogajanj potekal na zaprtih in neformalnih srečanjih.

[9] Ta anketiranec se je skliceval na naslednjo publikacijo: OECD Trade Policy Paper No. 153, „Quantitative Evidence on Transparency in Regional Trade Agreements“.